

TŘI ZÁKLADNÍ PRINCIPY (GUNY)

Radžasický a tamasický konající

Vybráno ze Satsangu 23.2.2006

Óm Šrí Paramátmane Namaha

Podíváme se dnes, jaké vlastnosti má radžasický a tamasický člověk podle způsobu, jakým jedná.

Bhagavadgíta, kapitola 18, verš 27:

„Konající plný připoutanosti, zaměřený na ovoce svých činů, chtivý, zmítaný svými tyranskými sklony, nečistě jednající, ovlivňovaný radostí a smutkem, je nazýván radžasickým.“

Většina lidí patří právě do této kategorie. Když něco dělají, lpí na tom: „Dávám si do pořádku svoje kolo. Proč bych se staral o kola ostatních?“ Člověk, jednající pod vlivem kvality radžas, neustále na něčem ulpívá.

„Pošlapal jsi mi právě vytřenou podlahu, okamžitě jdi odsud!“ zlobí se matka, přestože tříleté dítě ještě situaci plně nechápe. Dítě radostně příběhne a neuvědomí si, že má ještě ruce zapatlané od nějaké dobroty. Vyskočí na postel a na vašem novém přehozu jsou skvrny. Úplně vás to vyvede z míry a rozkřičíte se na něj, že vám poškodilo váš hezký přehoz. Plni hněvu mu dokonce uštedříte pohlavek. Dítě je tím zaskočeno. Proč jste tak připoutáni ke svému přehozu, že se o něj staráte více než o své vlastní dítě? Takové vnitřní pnutí se odehrává uvnitř člověka plného radžasu.

Znám lidi, kteří jen s největším sebezapřením snesou, aby si někdo sedl na jejich pohovku, protože udělá na přehozu varhánky. Tolik jsou připoutáni k vybavení svého bytu! K čemu jinému by přece přehoz byl? „Ale on mi to tu všechno pomačká!“

„Právě jsem vydrhla celý stůl a ty už jsi na něj zase nadrobil!“ Podobná reakce svědčí o silném ulpívání.

⌘ „...*zaměřený na ovoce svých činů*...“ Člověk jednající pod vlivem radžasu si zosobuje právo něco za svou práci dostat: „Proč bych to jinak dělal? Musím vidět výsledky.“

⌘ „...*chtivý*...“ Přirozeně je potom takový člověk také velmi chtivý: „Utratil jsem za to tolik peněz, a proto chci, aby bylo všechno podle mých představ.“

⌘ „...*zmítaný tyranskými sklony*...“ Neustále se někam dere a snaží se ostatní lidi dostat, kam on sám potřebuje. Když se lidé nechovají podle jeho představ, stěžuje si: „Už jsem z nich unavený. To jsou hrozní lidé, už abych se jich zbavil.“ Zcela zbytečně pak takovému člověku stoupá krevní tlak.

⌘ „...*nečistě jednající*...“ Nedbá na to, zda je jeho jednání čisté.

⌘ „...ovlivňovaný radostí a smutkem...“ Člověk, který jedná na základě radžasu, je neustále ve víru požitků nebo nepříjemností. Během jedné hodiny se obě polohy několikrát vystřídají. Chvíli je nadšený a potom zase skleslý. Něco se podaří tak, jak si představoval, a už radostně pobíhá a vykřikuje, jak je život krásný. Jakmile se ale za chvíli dozví nějakou pro něj méně pozitivní zprávu, začne naříkat. Jednou z hlavních charakteristik člověka aktivního radžasickým způsobem je být neustále smýkán, chvíli nahoru a chvíli dolů. Takový člověk se stále něčím rozrušuje. Připomíná nekonečně se střídající příliv a odliv.

Pán zde velmi trefně popisuje, jak se projevuje člověk jednající pod vlivem radžasu.

Nyní si přečteme o stavu člověka, jehož aktivity vycházejí z kvality tamas.

Bhagavadgíta, kapitola 18, verš 28:

„Člověk tamasický ve svém jednání postrádá zbožnost a sebeovládání, je nekultivovaný a arogantní, podvádí, má tendenci obrátit druhé o jejich majetek, je lenivý, malomyslný a všechno odkládá.“

⌘ „...Člověk tamasický ve svém jednání postrádá zbožnost a sebeovládání, je nekultivovaný...“ Tamasický člověk se neumí vžít do druhých lidí a na rozdíl od radžasického člověka se může zachovat i velmi bezohledně. Osoba ovlivněná tamasem nemá své jednání pod kontrolou a bývá nevyzpytatelná. Člověk, jehož aktivita vychází z kvality radžas, chce něčeho v životě dosáhnout, a proto se také snaží ovládat. Nechce si nic pokazit, a tak se snaží věci nepřehnat. Tamasický člověk se nechá zcela strhnout, aniž by se pokusil nějak přizpůsobit.

⌘ „...arogantní...“ Tamasický člověk dokáže být velmi arogantní: „Co chceš v mém domě? Víš vůbec, s kým máš tu čest?“

⌘ „...podvádí...“ Může se uchýlit k jakékoli nepoctivosti.

⌘ „...má tendenci obrátit druhé o jejich majetek...“ I takového jednání je tamasický člověk schopen.

⌘ „...lenivý...“ Nejraději by někde polehával. Lidé mohou mít různé množství kvality tamas. Vzpomínám si na jednoho tamasicky orientovaného člověka, který stále šoupal nohama. Byl líný nohu pořádně zvednout. Ptal jsem se ho na jeho způsob chůze a on mi odpověděl něco v tom smyslu, že je mu to jedno. Ani si to neuvědomoval. Přitom si zbytečně ničil své sandále.

⌘ „...malomyslný...“ Tamasicky laděný člověk podléhá často rozladám, je pesimistický a schází mu životní entuziasmus.

⌘ „...a všechno odkládá.“ Práci neustále oddaluje, až mu potom trvá velmi dlouho. Je to jako nemoc. Úkol může být hotový za půl hodiny, ale tamasickému člověku zabere tři hodiny. Nedbá o své povinnosti. Například je potřeba něco zajít koupit na tržiště, vy ho požádáte a on odpoví: „Není kam spěchat. Určitě tam zajdu.“ Za tři dny věc ještě stále není koupená a on odpovídá stejným způsobem. Nestará se o to, že věc v kuchyni schází.

Obrácíme se tedy k Bohu s prosbou, aby naše činnosti nebyly ovlivněny kvalitou tamasu. I na úrovni radžasu se neustále zmítáme v problémech a jsme plni hněvu. Proto usilujme o to, aby naše jednání bylo motivováno sattvou.